

A.T.A. Karlstad Vrm 21166

BESLUT

1993-09-23

221-4523-91

Enhet Kulturmiljöenheten

Delg kv

Handläggare, direkttelefon
Länsantikvarie
Anders Hillgren
054 - 19 72 54

Riksantikvarieämbetet och
Statens historiska museer
Ink. 1993-09-27
Dnr. 6063 B

Byggnadsminnesförklaring jämlikt lagen 1988:950 om kulturminnen av Wermlandsbankens byggnad, del av tomt nr 14 i kvarteret Mercurius, Karlstads stad och kommun, Värmlands län

Kopia till:

Nordiska Museet
Värml Museum
Kulturndn i Karlstads kn
Planenh
KME

Fråga har väckts om att förklara angivna byggnad för byggnadsminne. Underrättelse därom har skett genom skrivelse till inskrivningsmyndigheten vid tingsrätten i Karlstad. Därjämte har förslag till skyddsföreskrifter upprättats.

Delg kv

RAÄ
Byndn i Karlstads kn
Fastighetsregmynd

Wermlandsbanken, f d Wermlands Provincial- och Enskilda Bank, bildades 1833. Dess nuvarande huvudbyggnad vid Stora Torget utfördes 1906-1908 efter ritningar av den i Ferdinand Bobergs nationalromantiska anda verksamme arkitekten Ernst Wilhelm Stenhammar (1859-1927). Byggnadens naturtrogna material och gedigna hantverksutförande gör den till en av landets förnämsta exponenter för den denna arkitekturtradition. Också den jugendinfluerade interiören visar prov på kvalificerad arkitektonisk genomarbetning, typisk för sekelskiftets påkostade bankhusbyggande.

Fastighetens ägare, Fastighets AB Guller (tidigare Fastighets AB Mercurius), samt byggnadsnämnden i Karlstads kommun har förklarat sig icke ha något att erinra mot en byggnadsminnesförklaring.

Samråd har skett med riksantikvarieämbetet och Värmlands Museum.

13.06.93
Laga kraft
[Signature]

Ifrågavarande byggnad bevarar egenarten hos gången tids byggnadsskick och är med hänsyn därtill att anse såsom synnerligen märklig.

På grund härav och med beaktande av vad i övrigt framkommit i ärendet förklarar länsstyrelsen, med stöd av 3 kap 1 § lagen om kulturminnen, byggnaden för byggnadsminne.

80 g 50000 1992-03

I samband härmed meddelar länsstyrelsen med stöd av 2 § nämnda lag, även följande skyddsföreskrifter:

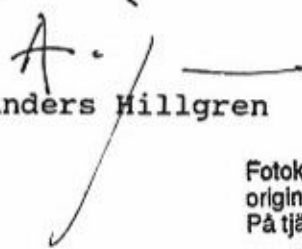
1. Byggnaden får ej rivas
2. Byggnaden får till sitt yttre inte byggas om eller förändras på annat sätt.
3. I byggnadens inre - de utrymmen som med rött markerats på planritningar tillhörande dessa föreskrifter - får åtgärder inte vidtagas som medför ingrepp i äldre befintlig planlösning eller ursprunglig fast inredning.
4. Byggnaden skall ägnas för dess bestånd erforderligt löpande underhåll. Underhållsåtgärder som berör byggnadens exteriör liksom underhåll av äldre fast inredning skall utföras på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Råd och anvisningar i dessa frågor lämnas av länsstyrelsen.

Om ändring av byggnadsminne i strid mot skyddsföreskrifterna finnes nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta eller sådan ändring eljest kan anses påkallad av särskilda skäl, kan länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § lagen om kulturminnen meddela tillstånd därtill.

Hur man överklagar, se bilaga (formulär 10).

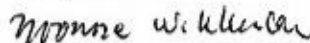
Beslut i ärendet har fattats av landshövdingen. I den slutliga handläggningen har deltagit länsantikvarien Hillgren, föredragande, samt länsrådet Ekelund, förste länsassessorn Johansson, rättsenheten ävensom länsarkitekten Berggren, planenheten.

Ingemar Eliasson

Anders Hillgren

Bilagor
Avdrag av planritningar
Besvärshänvisning

Fotokopians likhet med
originalet bestyrkes
På tjänstens vägnar

Wermlandsbanken, fd Wermlands enskilda bank

Adress: Tingvallagatan 13 - Stora Torget, Karlstad

Fastighet: Kv. Mercurius 14

Arkitekt: Ernst Stenhammar (1859-1927)

Byggår: 1906-08

Ombyggd interiör 1970-72, arkitekt A. Tengbom

Wermlandsbankens byggnad i Karlstad, som stod färdigt 1908, visar med närmast modellmässig tydlighet bankbyggandets princip: en byggnad som är en förening av palats och tempel. Bankbyggnaden som byggnadstyp växte fram under det ekonomiskt expansiva 1800-talet då en stor mängd nya bankbolag dök upp runt om i Sverige. Det var framför allt industrialismens genombrott som medförde denna omfattande nyetablering av banker. Med utvecklingen hårdnade konkurrensen om kunderna. Bankens möjlighet att övertyga omgivningen om sin soliditet och vederhäftiga affärsteknik blev att manifesteras i byggnadens uttryck.

Byggnadens exteriör är uppförd i typisk nationalromantisk stil. Den äkta granitstenen i sockeln, murens oputsade fasadtegel, de småruteindelade fönstren och slutligen det höga tegellagda taket förmedlar ett visuellt intryck av medeltida svensk byggt teknik. Men här finns också en tydlig referens till de medeltida renässanspalatsen i Florens och Venedig. Det kommer till tydligast uttryck i fasadens tredelade komposition. Byggnadens nedersta våning är rustik och ger ett intryck av samma ointaglighet som byggnadens egna bankvalv står för. Även bottenvåningens gallerförsedda fönster bidrar till detta motiv. Mittenvåningen är byggnadens finaste våning (Piano Nobile). Detta markeras genom tre vida arkadöppningar i murverket. Fönstren i våningen ovanför visar endast på att det finns ytterligare våningsplan i byggnaden (Mezzanin). Väggen avslutas uppåt med en kraftig konsolförsedd fris, också det i enlighet med italienskt palatsbyggande. Det är endast det höga taket som avviker från renässansmotivet, då det egentligen skulle ha varit platt.

Bakom denna monumentalas fasad vecklar en envånings byggnad ut sig över nästan hela tomtytan. Denna del av byggnaden rymmer den stora bankhallen. Och det är främst här som rummet, med vitputsade välvda väggar, med mörka paneler nedtill, belysta ovanifrån genom ett glastak, reser sig likt ett tempel över besökaren. Ursprungligen var den övriga verksamheten i byggnaden fördelad så att direktören hade sitt tjänsterum i bottenvåningen, bakom de gallerförsedda fönstren. Våningen 1 tr rymde ett stort styrelserum och en sal för bolagstämmor. Våningen 2 tr jämte takvåningen var direktörens bostadslägenhet. Utrymmet bakom den stora bankhallen var kontorslokaler. Efter ombyggnaden 1970-72 har huset fortfarande en intakt interiör, även om vissa rumsfunktioner har anpassats till nya ändamål. Direktörens rum är idag flyttat till styrelserummet, som i sin tur är flyttat till salen för bolagstämmor. Bostadsvåningarna ovanför är idag kontor.

Arkitekten E. Stenhammar har i övrigt gjort sig känd för byggnader som Vinterträdgården i Grand Hotel Royal, Stockholm (1910), Elektricitetsverket och Teatern i Köping (1899-1901), Tingshuset i Mora (1903) och Vattenverket i Hälsingborg (1906). Dessutom ritade han ett flertal bank- och sjukhusbyggnader runt om i Sverige.